

16.7.2025

OKV/1462/21/2025

OKV/1462/21/2025-OKV-2

Viite:

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö, VN/14277/2025

Asia:

Lausunto hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Hyvinvointialueiden rahoituslaista annetuissa joissain lausunnoissa oltiin huolestuneita siitä, jos esityksen myötä harvaan asuttujen alueiden saama pelastustoimen rahoitus tulee vähenemään. Lausuntokierroksella olleen hallituksen esityksen mukaan asetukseen ehdotettiin lisättäväksi uusia riskikohteita/toimintoja (matkailutoiminta sekä toiminta, jossa on kohonnut riski öljy- tai aluskemikaalivahingolle), jotka nostaisivat riskiluokkaan III ja IV kuuluvan ruudun painokerrointa. Kyseisten toimintojen lisäämiselle ei kuitenkaan ollut esitetty hallituksen esityksessä laskennallisia perusteluja tai riskinarviota. Lausunnoissa esitettiin myös muita riskikohteita/toimintaa, joka tulisi huomioida riskikertoimen laskennassa. Jälkikäteen toimitetun laskelman perusteella esimerkiksi Kymenlaakson pelastuslaitoksen rahoitus olisi vähenemässä 200 000 eurolla, vaikka kohonnutta öljy- tai aluskemikaalivahinkojen riskin omaavia ruutuja on alueella paljon.

Tein 23.4.2025 laillisuusvalvontakäynnin Kymenlaakson pelastuslaitokselle, jonka aiheena oli muun muassa pelastustoimen asema osana hyvinvointialuetta sekä pelastustoimen rahoitus.

Ruutuihin perustuva laskutapa ei pelastuslaitokselle tekemälläni laillisuusvalvontakäynnillä saamani tiedon mukaan ota huomioon rannikkoalueiden todellisia olosuhteita. Ruutu saattaa esimerkiksi tarkoittaa laivan laituripaikkaa satamassa, vaikka todellinen riski on meri- ja rannikkoalueella.

Asetusluonnoksen perusteluissa todetaan, että pelastustoimen riskikertoimen tekijöihin ja painokertoimiin esitettävien muutosten tarkoituksena on, että pelastustoimen riskikertoimen laskennassa huomioitaisiin paremmin palveluntarvetta määrittävät kansalliset, alueelliset ja paikalliset tarpeet ja onnettomuus- tai muut uhat.

Nyt lausuttavana olevassa ehdotuksessa riskikerrointa koskevaan asetuksen 4 §:ään esitetään lisättäväksi kaksi uutta riskikohdetta tai toimintaa, jotka nostaisivat riskiluokkaan III ja IV kuuluvan ruudun painokerrointa. Näitä olisivat matkailutoiminta sekä toiminta, jossa on kohonnut riski öljy- tai aluskemikaalivahingolle. Lisäksi pykälässä luetelluille riskikohteille ja toiminnalle säädettäisiin eri painokertoimia 1 ja 5 painokerrointen välillä. Asetukseen esitetyn muutoksen myötä pelastustoimen laskennallinen rahoitusosuus laskisi yhdeksällä hyvinvointialueella ja toisaalta kasvaisi 13 hyvinvointialueella.

Lausuttavana olevan asetuksen perustelumuiustiossa todetaan, että pelastustoimen riskikertoimen tekijöihin ja painokertoimiin esitettävien muutosten tarkoituksena on, että pelastustoimen riskikertoimen laskennassa huomioitaisiin paremmin palveluntarvetta määrittävät kansalliset, alueelliset ja paikalliset tarpeet ja onnettomuus- tai muut uhat.

Pidän perusteltuna matkailutoiminnan sekä öljy- tai aluskemikaalivahinkojen erityistä huomioimista asetusluonnoksessa. Erityisesti Lapin matkailun erittäin voimakas lisääntyminen sekä viimeaikaiset toimintaympäristön muutokset Itämerellä ja erityisesti Suomenlahdella edellyttävät, että pelastustoiminnassa ja ympäristövahinkojen torjunnassa on käytettävissä tehokasta kalustoa ja ammattitaitoista henkilöstöä.

Asetus on luonteeltaan varsin tekninen eikä sen eikä myöskään perustelumuiustion perusteella ole mahdollista arvioida, miten nämä tavoitteet turvataan. Rahoituksessa esitettävät muutokset kyllä esitetään, mutta ei niiden vaikutuksia. Niiden kannalta olennaisia ovat myös hyvinvointialueiden rahoituksen ulkopuoliset, mutta pelastustoimeen vaikuttavat rahoituslähteissä tapahtuneet muutokset. Näihin kuuluu muun muassa Öljynsuojarahaston lakkauttaminen.

Tähän nähden perustelumuiustiossa mainittu sisäministeriön vuosien 2025 ja 2026 aikana toteutettava hyvinvointialueiden pelastustoimen palvelutarpeen määrittelyyn liittyvä tutkimushanke on aivan olennainen. Muistion mukaan ”hankkeen tulosten perusteella on mahdollista arvioida riskikertoimen laskennassa käytettäviä tekijöitä tarkemmin.”

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Outi Kostama